

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки
(інститут)

Фінансово-економічний факультет
(факультет)

Кафедра туризму та економіки підприємства
(повна назва)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавр

студентки Турик Аліни Костянтинівни

(П І Б)

академічної групи 242-20-1

(шифр)

спеціальності 242 Туризм

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Туризм»

(офіційна назва)

на тему «Розвиток культурно-етнічного туризму в Україні»

(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Белобородова М.В.			
розділів:				
1. Аналітичний	Белобородова М.В.			
2. Проектний	Белобородова М.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Безугла Л.С.			

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри туризму
та економіки підприємства
_____ Людмила БЕЗУГЛА
(підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)
«__» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавр
(бакалавра, магістра)

Студентці Турик А.К. академічної групи 242-20-1
(прізвище та ініціали) (шифр)
спеціальності 242 Туризм
(код і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
(офіційна назва)

на тему «Розвиток культурно-етнічного туризму в Україні»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 31.05.2024 р. № 515-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
Аналітичний	Напрями популяризації культурно-етнічного туризму в діяльності громадських організацій	12.06.2024 р.
Проектний	Підвищення туристичної привабливості Дніпропетровської області на прикладі культурно-етнічного туру	25.06.2024 р.
Оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра		28.06.2024 р.

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Марія БЄЛОБОРОДОВА
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Дата видачі 27.05.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 01.07.2024 р.

Прийнято до виконання

_____ (підпис студентки)

Аліна ТУРИК
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 НАПРЯМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	7
1.1. Особливості діяльності культурних громадських організацій в Україні	7
1.2. Організаційно-економічна характеристика громадської організації «Яскрава країна»	15
1.3. Діяльність громадської організації «Яскрава країна» в сфері популяризації української культури	18
РОЗДІЛ 2. ПІДВИЩЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПРИКЛАДІ КУЛЬТУРНО- ЕТНІЧНОГО ТУРУ	24
2.1. Характеристика культурно-етнічних ресурсів Дніпропетровської області	24
2.2. Створення та економічне обґрунтування туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини»	34
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТОК А	49

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Україна як багатонаціональна держава має в своєму розпорядженні значні ресурси для розвитку культурно-етнічного туризму, обумовленого етнокультурною різноманітністю населення, що зберегло свій спосіб життя, свою культуру та традиції, що передаються з покоління в покоління, а також наявністю атрактивних етнокультурних об'єктів.

До етнічної культури великий інтерес проявляється в багатьох регіонах планети, що виражається в проведенні етнографічних досліджень та експедицій, в організації семінарів та конференцій з етнонаціональних проблем, у виданні наукових праць про особливості культури та побуту етносів.

Культурно-етнічний туризм (етнокультурний) – спеціалізований вид туризму, який сформувався шляхом синтезу науково - практичних напрацювань в сфері туризмології, культурології, етнографії, туристичного краєзнавства. Мінімальним набором ресурсів для культурно-етнічного туризму може стати будь-яка місцевість з народом, який там проживає. Але для широкого розвитку даного виду туризму потрібний ресурсний потенціал культурної та природної спадщини.

Етнічні особливості територій як спосіб підвищення туристичної привабливості розглядалися такими науковцями, як Джаман В., Джаман Я. та Чаплінський П. [1]. Автори на основі дослідження національних культурних пам'яток Чернівців запропонували бальну оцінку атрактивності туристичних об'єктів міста і за етнічною «приналежністю». Проте, слід зазначити, що такі «етнічні» об'єкти можуть становити значну цікавість не лише для окремих національностей, але і для всього суспільства. Безугла Л. та ін. [2] обґрунтували значення ЮНЕСКО для розвитку різних видів туризму в Україні та країнах Європейського Союзу. Макарчук Н. в своєму дослідженні [3] розглянув питання про виховну роль етнотуризму, а також запропонував ряд визначень понять. Подолян Я. та ін. [4] та Ліхоносова Г. [5] розглянули організаційно-

економічні засади етнічного та культурного туризму та їх значення у повоєнний період. Бондаренко Л. [6] досліджувала міжнародний досвід розвитку туристичних регіонів, а шляхи його застосування для місцевих громад на прикладі Петриківщини запропоновані в роботі Белобородової М. [7]. Однак, обґрунтування ролі культурного та етнічного туризму для конкретних регіонів України, пошук шляхів їх збалансованого розвитку все ще недостатньо висвітлені у відповідній літературі.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розвиток теоретико-методологічних і практичних засад популяризації культурно-етнічного туризму в Україні. Для досягнення мети були поставлені такі задачі:

- узагальнити особливості діяльності культурних громадських організацій в Україні;
- надати організаційно-економічну характеристику громадської організації «Яскрава країна»
- проаналізувати діяльність громадської організації «Яскрава країна» в сфері популяризації української культури;
- охарактеризувати культурно-етнічні ресурси Дніпропетровської області;
- розробити та економічно обґрунтувати програму туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини».

Об'єкт дослідження – культурний та етнічний туризм України

Предмет дослідження – процес популяризації культурного та етнічного туризму в діяльності громадської організації.

Методи дослідження. При проведенні дослідження застосовувались такі методи наукового пізнання: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення, формулювання висновків), системний підхід, метод структурно-логічного узагальнення, які дали змогу уточнити зміст поняття культурно-етнічний туризм, статистичний метод (для відображення етнічного складу населення регіону), графічний (при створенні культурно-етнічного туру), економіко-

аналітичні методи – для організаційно-економічної характеристики діяльності ГО «Яскрава країна».

Інформаційна база. Інформаційну базу дослідження склали дані статистичних та аналітичних звітів, нормативно-правові акти, офіційні туристичні веб-ресурси Дніпропетровської області, а також наукові дослідження провідних вчених у досліджуваній сфері.

Практична цінність роботи полягає в тому, що автором розроблено та економічно обґрунтовано програму туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини», який спрямований на популяризацію об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО на території Дніпропетровської області.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тренди, реалії і перспективи розвитку туризму та готельно-ресторанної справи», Хмельницький – Меджибіж, 23-24 травня 2024 року.

Структура та обсяг роботи. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 45 сторінках. Робота містить 7 таблиць та 16 рисунків, один додаток. Список використаних джерел включає 23 найменування.

РОЗДІЛ 1

РОЗДІЛ 1 НАПРЯМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1. Особливості діяльності культурних громадських організацій в Україні

Як стверджують вітчизняні вчені поняття «етнічний» і «культурно-етнічний туризм» сучасниками використовуються як синоніми. Етнічний туризм можна розглядати як підвид культурно-етнічного туризму, націлений на вивчення окремо взятого етнічного буття, тоді як подорож з етнокультурною мотивацією варто розглядати як більш складніший феномен. Ми, однак, пропонуємо узагальнити видове різноманіття культурного та етнічного туризму на основі виокремлення таких типів, як власне культурно-етнічний туризм та етнографічний туризм (Табл. 1.1).

У багатьох джерелах термін «етнографічний» вживається як синонім «етнічного» туризму, і походить він від слова «етнографія». Етнографія – це історична наука, що вивчає народи, їх побут та культуру.

Таблиця 1.1 – Видове різноманіття культурного та етнічного туризму

Культурно-етнічний туризм	Етнографічний туризм
Ностальгічний туризм – подорожі з метою відвідування місць свого народження або місця, де жили раніше пращури. Виник наприкінці ХХ століття. Пов'язана його поява з рішенням Британського туристичного управління (British Travel Association) закликати нащадків, що колись іммігрували, повернутися на батьківщину з метою дізнатися своє історичне коріння.	Джайлоо-туризм з'явився порівняно недавно, в результаті практик туристських підприємств Великобританії, Німеччини і Швейцарії, тут є елементи екстремального туризму. Назва перекладається з як «альпійський луг або гірське пасовище». Джайлоо-тури передбачають відвідування віддалених від цивілізації місць, де немає електрики та мобільного зв'язку
Генеалогічний туризм – це різновид ностальгічного туризму, при якому туристи відвідують країну із єдиною метою знайти своїх родичів.	Антропологічний туризм, що передбачає вивчення культур тих етнічних спільнот, які вже зникли (перестали існувати). Туристи відвідують місця їхнього колишнього проживання з метою знайомства із нинішньою сучасною культурою.

Продовження табл. 1.1

<p>Пізнавальний туризм – це різнопланові туристичні подорожі, поїздки, а також походи, основна ціль яких відвідування центрів туризму, регіонів, пам'яток місцевого та світового масштабу.</p>	<p>Аборигенний туризм, де корінний народ залучений до організації туристських маршрутів їхньою територією. За такого туризму розробляється екскурсійна програма, яку проводять самі мешканці. Туристи відвідують села аборигенів, знайомляться з їхньою історією, культурою, танцями, музикою та національною кухнею, а також оглядають пам'ятки місцевої природної фауни та флори</p>
--	--

Джерело: складено автором на основі [3-5].

Відчутти себе особливим і відшукати своє можливе етнічне коріння з глибинною історією – це стає цікавим для сучасної людини. Дослідити, а також на короткий період стати частиною історії та культури певного етносу – це більшою мірою підвищує цінність етнографічного туру та є метою етнічного туризму.

Провідна роль у координації і стандартизації культурної та туристської діяльності в усьому світі належить ЮНЕСКО та ЮНВТО [2]. Як показує практика, найбільш привабливими для туристів є регіони, де є об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, які здобули широке визнання. Конвенцію про охорону Всесвітньої культурної та природної спадщини у 1975 р. ратифікувала 21 держава, за 25 років її існування до неї приєдналося ще 137 держав, і нині загальна кількість країн – сторін Конвенції перевищила 160.

ЮНВТО докладає значних зусиль для збереження традиційного побуту корінних етносів. У березні 2023 року ЮНВТО було опубліковано перший Компендіум передового досвіду в туризмі корінних народів із регіональним фокусом на Америці [8]. Він містить низку рекомендацій для державних адміністрацій, а також перелік порад щодо сприяння відповідальній поведінці туристів, які вирішили відвідати громади корінного населення.

Ще одна важлива ініціатива ЮНВТО – Всесвітні конференції ЮНВТО/ЮНЕСКО з туризму та культури, які об'єднують міністрів туризму та міністрів культури з метою визначити ключові можливості та виклики для

більш міцної співпраці між цими дуже взаємопов'язаними сферами.

Культурну спадщину регіону необхідно розглядати як систему, як даність для збереження пам'яток, як безпосередню та суттєву частину національного культурного надбання, як особливі елементи, що визначають самобутню регіональну культуру. Регіони, маючи велику кількість соціально-географічних, економіко-географічних, історико-культурних, історико-археологічних, архітектурно-мистецьких, культових та інших пам'яток, що належать до спадщини, не завжди володіють розвиненою туристичною галуззю. Також не всі ці об'єкти мають офіційний статус об'єктів культурної спадщини, хоча багато хто може претендувати на внесення до кадастру, принаймні локального рівня.

В Україні є багато громадських організацій, які активно працюють над популяризацією культурної та етнічної спадщини. Ось деякі з них:

1. Український культурний фонд (УКФ). Український культурний фонд є державною установою, яка підтримує культурні проекти, спрямовані на розвиток та популяризацію української культури. УКФ надає гранти для реалізації культурних ініціатив у різних сферах, включаючи мистецтво, літературу, музику та кінематограф.

Це державна установа, створена у 2017 році, на підставі відповідного Закону України, з метою сприяння розвитку національної культури та мистецтва в державі, забезпечення сприятливих умов для розвитку інтелектуального та духовного потенціалу особистості і суспільства, широкого доступу громадян до національного культурного надбання, підтримки культурного розмаїття та інтеграції української культури у світовий культурний простір. Підтримка проектів Українським культурним фондом здійснюється на конкурсних засадах.

Візія УКФ 2024-2027: культура та креативність для перемоги та відновлення, ціннісного об'єднання українців та цілісного розвитку спільнот.

Місія УКФ 2024-2027: сприяти відновленню сучасної екосистеми культури та креативності в Україні, яка підсилює творців сенсів, уможливорює

кроссекторальні партнерства на основі спільних цінностей.

2. Національна спілка майстрів народного мистецтва України. НСМНМУ займається підтримкою та розвитком народного мистецтва, збереженням та популяризацією традиційних ремесел, організацією виставок та ярмарків народного мистецтва.

Діяльність спілки направлена на створення матеріально-технічної бази для творчої та соціально-культурної діяльності членів спілки; підготовку молоді змін майстрів народного мистецтва на основі спадковості художніх традицій народу; сприяння професійному і моральному становленню творчої молоді, роботі мережі навчальних закладів народного мистецтва, навчанні дітей і молоді у народних майстрів; відкриття музеїв, бібліотек, спеціальних шкіл, заочних і стаціонарних курсів, асортиментних і методичних кабінетів, лабораторій, центрів пропаганди народної культури; відродження і розвиток осередків традиційного народного мистецтва народів, які проживають на території України; сприяння науково-дослідницькій роботі у галузі традиційного народного мистецтва та інше.

3. Всеукраїнська асоціація молодих дослідників фольклору. ВАМДФ займається дослідженням та популяризацією українського фольклору. Організація проводить фольклорні експедиції, конференції та публікації, спрямовані на збереження та вивчення українських народних традицій. Була створена 18 травня 2001 року.

На сьогодні ВАМДФ має 16 обласних осередків, що об'єднують понад 200 фольклористів та любителів фольклору. Більшість обласних осередків засновані на базі молодіжних фольклорних гуртів: «Божичі», «Володар», «Буття», «Крالیця», «Роксоланія» (Київ-Київська обл.), «Вертеп» (Тернопіль) та ін.

Окрім буденної фольклористичної збирацької та ансамблевої роботи, ВАМДФ проводить такі всеукраїнські заходи: байдаркові фольклорні експедиції, «Школу традиційного народного мистецтва ім. В. Могура» в селі Космач Косівського р-ну Івано-Франківської обл., спільно з лідером рок-групи

«Воплі Відоплясова» Олегом Скрипкою була організатором фольклорного фестивалю «Країна мрій», програму «Український фольклор виконує молодь».

4. Громадська організація «Етнографічний центр «Українське коло». Ця організація займається дослідженням, збереженням та популяризацією етнографічної спадщини України. «Українське коло» проводить етнографічні експедиції, майстер-класи, лекції та виставки.

5. ГО «Вишиванковий фестиваль». Організація щорічно проводить фестиваль в Одесі, присвячений українській вишиванці. Наприкінці літа в Україні відразу два великі приводи для свята: День Державного Прапора та День Незалежності. Вишиванковий фестиваль об'єднує українців в ці дні, щоб разом вшанувати нашу історію та закласти зернятка спільних планів на майбутнє.

Рисунок 1.1 – Вишиванковий фестиваль 2023, м. Одеса

Джерело: [5]

6. Центр української культури та мистецтва. Основною метою діяльності є заохочення молоді до різних видів декоративно-прикладного мистецтва, поновлення традицій, які існували в нашій культурі вже багато тисячоліть,

впровадити звичаї та обряди в сучасну культуру, показати як вдало вони можуть співіснувати та доповнювати один одного. Центр також підтримує і надихає митців у техніці вишивання, ткацтва, розпису та інших видів декоративно-прикладного мистецтва. Основні напрями діяльності: проведення виставково-мистецьких проєктів з метою популяризації українського мистецтва, відродження українських звичаїв та традицій; співробітництво з освітніми закладами, культурними центрами, посольствами, українською діаспорою, громадськими організаціями країн світу; організація та проведення творчих вечорів, презентацій, концертів, лекцій, кінопоказів, вистав, семінарів, фестивалів; проведення дитячих, родинних, індивідуальних, корпоративних майстер-класів.

7. *Ukrainer* – спільнота та організація, що з 2016 року досліджує Україну та український контекст, розповідає історії самим українцям, а також транслює їх у світ, перекладаючи десятками мов. Упродовж років *Ukrainer* був медіамайданчиком з унікальними історіями, відео- та фотоконтентом як про українські історичні регіони, так і про український контекст за кордоном. Значна частка мультимедійних матеріалів — це історії успіху, змін, втілення реформ, збереження спадщини та історичної пам'яті, а також експлейнери про нашу основу: мову, історію, культуру тощо. Місія *Ukrainer* — розвиток відкритого українського суспільства через висвітлення важливих тем, створення додаткової цінності об'єктів культурної та історичної пам'яті.

Протягом тривалого часу українці емігрували, рятуючись від наслідків кількасотлітньої російської окупації, забуваючи цінність власних земель. Українські науковці, митці, спортсмени та воїни були змушені або ставати російськими або стати ворогами режиму. Наукова й культурна думка «вимивалися», через що рідко ставали видимими та відомими у світі. Саме тому *Ukrainer* почав розповідати історії з усіх куточків України, допомагаючи осягнути цінність власної країни й розвивати простір, у якому живемо або до якого обов'язково повернемося, в якій би точці світу зараз не перебували.

Популяризація культурного туризму в Україні має численні позитивні

аспекти, але також існують і деякі мінуси, які можуть виникати в процесі її реалізації. Збільшення кількості туристів може призвести до перевантаження популярних культурних та історичних об'єктів, що може негативно вплинути на їхній стан. Велика кількість відвідувачів може призвести до пошкодження архітектурних пам'яток та забруднення територій.

Зростання кількості туристів може мати негативні екологічні наслідки, такі як забруднення навколишнього середовища, погіршення стану природних ландшафтів та збільшення викидів парникових газів через транспорт. Інтенсивний розвиток туристичної інфраструктури та комерціалізація культурних об'єктів може призвести до втрати їхньої автентичності. Замість збереження історичних та культурних особливостей, місця можуть бути адаптовані до потреб туристів, що зменшує їхню унікальність.

Збільшення кількості туристів може викликати соціальні конфлікти між місцевими жителями та відвідувачами. Місцеві мешканці можуть бути незадоволені змінами, пов'язаними з розвитком туризму, такими як зростання цін на житло та товари, шум та інші незручності. Далеко не всі туристичні об'єкти в Україні мають достатню інфраструктуру для прийому великої кількості туристів. Відсутність сучасних готелів, транспортних сполучень, інформаційних центрів та інших послуг може обмежувати можливості розвитку культурного туризму.

Популяризація культурного туризму вимагає значних фінансових вкладень у реставрацію пам'яток, розвиток інфраструктури та маркетинг. Якщо ці інвестиції не виправдають очікувань, це може призвести до фінансових втрат для держави та місцевих громад. Культурний туризм сильно залежить від політичної стабільності, економічної ситуації та зовнішніх факторів, таких як пандемії, природні катастрофи або геополітичні кризи. Будь-які з цих факторів можуть різко зменшити потік туристів та негативно вплинути на індустрію.

Для успішного розвитку культурного туризму потрібні кваліфіковані фахівці, такі як гіді, менеджери туристичних об'єктів, працівники сфери гостинності тощо. Відсутність належної підготовки персоналу може знизити

якість наданих послуг та негативно вплинути на враження туристів. Популяризація культурного туризму в Україні має як переваги, так і певні недоліки. Для максимального використання потенціалу культурного туризму необхідно враховувати всі ці аспекти та розробляти стратегії, що дозволяють мінімізувати негативні наслідки та забезпечувати стійкий розвиток галузі.

За даними проаналізованих організацій, можемо узагальнити найбільш популярні напрями культурно-етнічних турів в Україні, які наведені нижче:

- 1) Карпати: Відвідування гуцульських сіл, знайомство з традиціями, народними ремеслами, фестивалями;
- 2) Закарпаття: різноманіття культурних впливів, зокрема угорської, словацької, румунської культур;
- 3) Поділля та Буковина: історичні місця, етнографічні музеї, архітектурні пам'ятки;
- 4) Полтавщина та Чернігівщина: традиційна українська культура, музеї під відкритим небом, козацькі традиції;
- 5) Київщина та Львівщина: історичні та культурні центри, численні музеї та галереї.

Популярність культурно-етнічних турів в Україні під час війни може здаватися парадоксальним явищем, але є кілька важливих причин, чому саме в цей період вони набирають популярності. В першу чергу, це потреба українців в збереженні національної ідентичності. Війна підвищує національну свідомість і прагнення зберегти та відродити культурну спадщину. Українці більше цікавляться своїм корінням, традиціями та культурою, що стимулює попит на культурно-етнічні тури.

Війна є тяжким стресовим фактором, і подорожі можуть слугувати важливим засобом психологічної реабілітації. Відвідування мальовничих місць, участь у культурних заходах допомагають відволіктися від важких новин і зняти напругу. Окрім того, в умовах війни внутрішній туризм стає важливим джерелом доходу для багатьох регіонів.

Багато ініціатив і проєктів з розвитку туризму виникають саме в складні

часи як засіб підтримки економіки та збереження культурної спадщини. Під час війни багато людей переміщуються всередині країни. Деякі з них можуть відвідувати нові місця, знайомитися з культурою та історією різних регіонів, що сприяє поширенню культурно-етнічних турів.

Отже, культурно-етнічні тури в Україні під час війни набирають популярність завдяки прагненню зберегти національну ідентичність, потребі в психологічному відпочинку, підтримці місцевої економіки та відкриттю нових ініціатив. Це явище демонструє стійкість і адаптивність українців у складні часи, а також їхню здатність знаходити підтримку та натхнення в рідній культурі та традиціях. Культурно-етнічні тури не лише збагачують знання про історію та культуру України, але й сприяють економічному розвитку регіонів, зберігають та популяризують національні традиції.

1.2. Організаційно-економічна характеристика громадської організації «Яскрава країна»

Громадська організація «Яскрава країна» (код ЄДРПОУ 35862919) займається різноманітними культурними та освітніми проектами в Україні. Вона спрямована на розвиток творчих здібностей молоді, організацію фестивалів, конкурсів та інших заходів, що сприяють популяризації української культури та мистецтва (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – логотип ГО «Яскрава країна»

Джерело: [18]

Основні напрями діяльності організації включають:

- проведення культурних та мистецьких заходів.
- організація конкурсів та фестивалів для дітей та молоді;
- підтримка та розвиток талановитих дітей та молоді.
- освітні програми та тренінги.

Для аналізу фінансового стану ГО «Яскрава країна», розглянемо звітність малого підприємства за 2020-2023 рік. Узагальнену інформацію по основним статтям балансу наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Консолідована звітність ГО «Яскрава країна», тис. грн

Назва рядка, тис. грн	2023	2022	2021	2020
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	39,00	12,50	30,00	95,00
Гроші та їх еквіваленти	214,40	0,10	5,00	345,00
Баланс Активу	21440	12,60	48,00	469,00
Зобов'язання за товари, роботи, послуги	23,90	24,80	23,00	152,00
Доходи майбутніх періодів	241,70	0,00	24,00	317,00
Баланс Пасиву	265,60	24,80	48,00	469,00

Джерело: складено автором на основі [19]

В 2023 році відбулась зміна обсягу дебіторської заборгованості на 26,50 тис. грн, це значне збільшення обсягу. У 2023 році спостерігаємо значне збільшення грошових коштів на 214,30 тис. грн та значне зростання оборотних активів на 240,80 тис. грн. Загальний приріст активів склав 240,80 тис. грн.

В пасиві в 2023 році спостерігаємо невелике зменшення зобов'язань на 0,90 тис. грн. та значне зростання доходів майбутніх періодів. Загальний приріст пасивів склав 240,80 тис. грн. Проаналізуємо звіт про фінансові результати за аналогічний період (табл. 1.3).

Зростання доходу в 2023 році на 5104,50 тис. грн, що свідчить про суттєве покращення продажів або послуг. Зростання собівартості на 5085,00 тис. грн вказує на збільшення витрат на виробництво або закупівлю товарів і послуг. Основний приріст відбувся за рахунок зростання дебіторської заборгованості та

грошових коштів. Чистий дохід суттєво зріс, як і собівартість реалізованої продукції. Організація покриває всі свої витрати доходами. ГО «Яскрава країна» демонструє значне зростання фінансових показників у звітному періоді порівняно з попереднім роком. Це свідчить про успішне нарощування операційної діяльності та поліпшення фінансового стану.

Таблиця 1.3 – Звіт про фінансові результати, тис. грн

Назва рядка, тис. грн	2023	2022	2021	2020
Чистий дохід від реалізації продукції	6687,40	1582,90	1794,00	5197,00
Собівартість реалізованої продукції	6655,10	1570,10	1479,00	5101,00
Інші операційні витрати	9,10	12,80	315,00	96,00
Інші доходи	-	-	-	-
Інші витрати	23,20	-	-	-
Разом доходи	6687,40	1582,90	1794,00	5197,00
Разом витрати	6687,40	1582,90	1794,00	5197,00

Джерело: складено автором на основі [19]

Згідно із [19], ГО «Яскрава країна» протягом 2016-2021 рр. отримала 4.55 млн. грн в рамках тендерних закупівель, найбільше транзакцій на суми 1,78 млн. грн та 1,79 млн.грн було отримано відповідно в 2019 та 2021 рр. (рис. 1.3).

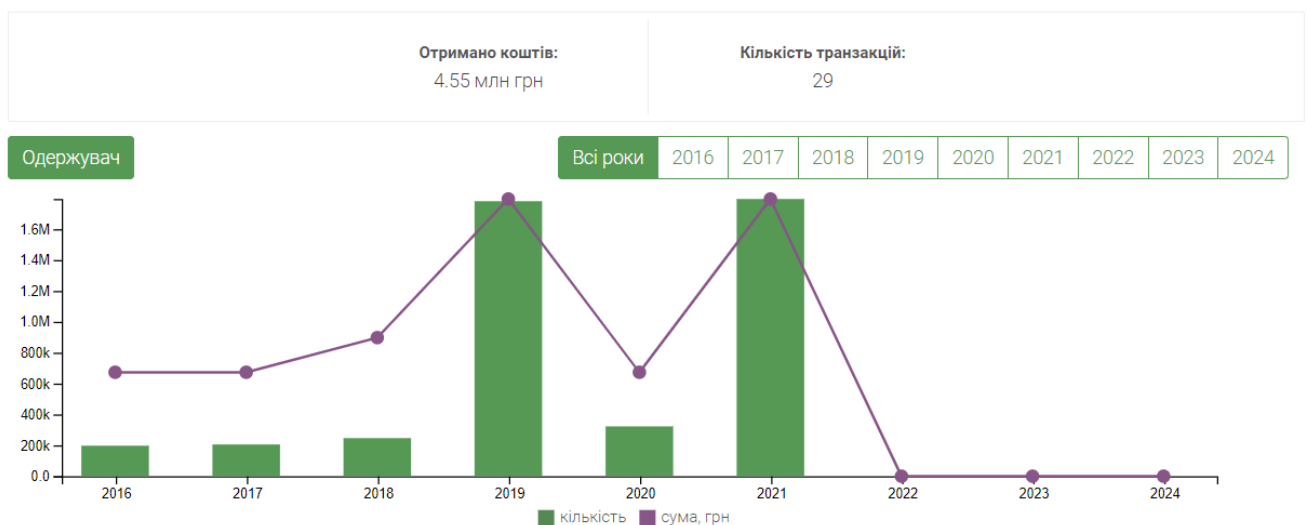

Рисунок 1.3 – Публічні фінанси ГО «Яскрава країна»

Джерело: [19]

Це, в першу чергу, грантовий проєкт Українського культурного фонду (протягом 2021 р.). Від початку війни ГО «Яскрава країна» в тендерних закупівлях участь не бере.

Також контрагентам ГО «Яскрава країна» є КЗ «Слобожанський селищний центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» (організація міжнародного форуму); Дніпропетровська обласна організація всеукраїнського об'єднання ветеранів (послуги з організації урочистої церемонії проєкту «Легенди Старого Кодака»); Полтавський міський центр позашкільної освіти Полтавської міської ради (проведення культурно-мистецької акції-виступу циркової студії «Крафт»); Відділ культури та туризму Решетилівської районної державної адміністрації (послуги з організації участі у XI Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Яскрава країна в Трускавці») тощо.

Згідно з наявною інформацією, станом на останні звіти, фінансовий стан організації можна охарактеризувати наступним чином:

1. Доходи та витрати: Основні доходи організації надходять від проведення культурних заходів, фестивалів, конкурсів, а також від грантів та спонсорських внесків. Витрати включають організаційні витрати на проведення заходів, оплату праці співробітників, маркетингові та адміністративні витрати.

2. Судові справи та зобов'язання: судові позови в 2015 році свідчить про те, що організація має досвід у подоланні фінансових викликів.

3. Фінансові ресурси та підтримка: «Яскрава країна» активно залучає фінансову підтримку з різних джерел, включаючи міжнародні гранти, спонсорські внески від приватних осіб та компаній, що дозволяє їм продовжувати свою діяльність навіть у складних умовах.

1.3. Діяльність громадської організації «Яскрава країна» в сфері популяризації української культури

Організація працює над створенням платформи для розвитку молодих талантів, надаючи їм можливість проявити себе та розвинути свої здібності в

різних напрямках мистецтва. Громадська організація «Яскрава країна» є однією з провідних культурних організацій в Україні, яка активно займається розвитком творчості серед дітей та молоді. Організовувала такі всеукраїнські та міжнародні фестивалі-конкурси: «Яскрава країна в Трускавці», «Яскрава країна в Одесі», всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва «Імпреза над Латорицею», Мистецький форум «ART-ПОСТ.UA», відкритий фестиваль-конкурс сучасної хореографії Orange Pelican та інші. Ці заходи спрямовані на виявлення та підтримку талановитих дітей та молоді в різних видах мистецтва: музика, танці, театр, образотворче мистецтво.

Організація підтримує участь українських дітей та молоді у міжнародних конкурсах і фестивалях, що сприяє культурному обміну та підвищенню рівня професійної підготовки учасників, наприклад «Summer art fest» в Болгарії, дні української культури в Каталонії, де протягом 4-ї тижнів для мешканців і туристів Льорет де Мар виступали хореографічні, вокальні, хорові колективи. Варто відмітити і проєкт «Різдво разом з Україною» (рис. 1.4).

Рисунок 1.4 – Міжнародні культурні проєкти ГО «Яскрава країна», 2023 рік

Джерело: [18]

«Яскрава країна» також проводить майстер-класи та тренінги. Організація регулярно проводить освітні заходи, де талановиті викладачі та

митці діляться своїм досвідом з молодими учасниками. Це дозволяє учасникам отримати нові знання та вдосконалити свої навички. Важлива складова діяльності організації полягає в просуванні доступності та інклюзивності. «Яскрава країна» активно залучає до своїх заходів дітей з особливими потребами, сприяючи їх соціалізації та розвитку через творчість.

Організовано поїздки дітей-учасників творчих колективів до країн Європи (Польща, Литва, Латвія, Фінляндія), під час якої вони дали концерти у європейських дипломатичних колах, продемонструвавши українські звичаї святкування Різдва та розказали європейським високопосадовцям про війну очима дітей через пісні, танці, творчі номери. Також передали українські книжки до міських бібліотек міст Еспоо і Гельсінкі, величезного культурного центру Vuotalo на острові Vuosaari.

Місія «Яскравої країни» полягає у створенні сприятливих умов для творчого розвитку молоді, популяризації української культури та сприянні культурному обміну між країнами. «Яскрава країна» відома своєю професійною організацією заходів та високим рівнем проведення фестивалів, що робить її однією з провідних організацій у сфері культурного розвитку в Україні.

В 2023 році «Яскрава країна» організувала польсько-український форум «Молодіжний обмін «Better together». Програма молодіжного обміну «Picture of Human Rights» за участю студентів з Польщі та України стала складовою проекту Польсько-української Ради обміну молоді, метою якого є міжкультурний діалог, і який реалізується за сприяння Міністерства освіти і науки Республіки Польща. Молодіжний обмін «Better together» є надзвичайно цінним джерелом досвіду та знань про цінності та стандарти української та польської культур, дозволяє пізнати традиції обох народів, виокремити спільні цінності та допомагає студентській молоді краще пізнати одне одного.

В 2021 році за рахунок грантових коштів Українського культурного фонду ГО «Яскрава країна» створила відеоконтент на тему «Легенди одеського лиману» – це серія короткометражних анімаційних роликів (7 роликів до 5 хв.

кожен), об'єднаних спільним сюжетом, які в казковій формі розповідають про пригоди, що відбуваються на тлі реальних історичних подій в околицях Хаджибея-Одеси протягом XV–XXI століть. Проект поєднує 2D-анімацію із насиченими, яскравими візуальними образами, сповнену колоритом Півдня України, сучасною авторською музикою на перетині фолку та електроніки та цікавою історією, яку озвучують популярні українські актори та музиканти.

Головні герої втілюють в собі збірні образи різних верств населення, які протягом століть формували культурний колорит південної України: козаки та чумаки, кримсько-татарські дворяни та селяни, польські шляхтичі та німецькі колоністи. Пригоди головних героїв пов'язані з реальними історичними постатями, серед яких: шляхетська родина Бучацьких-Язловецьких, які володіли землями сучасної Одещини в XV столітті, козацький полковник Семен Палій, генерал армії УНР одесит Всеволод Змієнко, захисники Одеси часів Другої світової війни, сучасні патріоти, одеські добровольці АТО, прикордонники. Пригоди героїв також пов'язані з абсолютно реальним явищем – маревом, яке інколи здійснюється над узбережжям Куяльницького лиману.

В 2019 ГО «Яскрава країна» взяла участь в організації Міжнародного фестивалю «Мости мистецтва» у Тракаї, Вільнюсі та Клайпеді. Проект складався з серії концертів інструментальної, хорової та хореографічної української культури. В рамках фестивалю відбувся показ вистави «Князь Корятович», проводилися майстер-класи та круглі столи.

Вперше українська делегація взяла участь у литовському святі моря: багатотисячній ході Клайпеда та параді старовинних кораблів. За підсумками проекту знято фільм «Мости Мистецтва».

В Україні також є кілька туристичних компаній, які пропонують культурно-етнічні тури, спрямовані на ознайомлення з українськими традиціями, звичаями та історією, які можуть скласти конкуренцію ГО «Яскрава країна» і є вагомими учасниками ринку культурного та етнічного туризму (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Українські туристичні компанії, які пропонують культурно-етнічні тури в 2024 році

	<p>«Феєрія Мандрів» пропонує різноманітні тури по Україні, включаючи етнографічні тури, де туристи можуть ознайомитися з традиційними українськими ремеслами, культурою та побутом. Вони також організують фестивальні тури, під час яких можна відвідати місцеві свята та ярмарки.</p>
	<p>Екскурсійне бюро «Хортиця Тур» організовує екскурсії та тури вихідного дня на острів Хортиця, де туристи можуть ознайомитися з історією козацтва, відвідати музей та взяти участь у традиційних заходах. Вони також пропонують тури по Запорізькій області з етнографічним контекстом</p>
	<p>Туристична компанія «Kraina UA» пропонує тури по Україні, зокрема етнографічні маршрути, які знайомлять з традиціями та культурою різних регіонів країни. Їхні тури включають відвідування етнографічних сіл, майстер-класи з народних ремесел та участь у місцевих святах.</p>
	<p>Хоча ця компанія відома своїми турами в зону відчуження (проводились до повномасштабного вторгнення рф в Україну), вони також пропонують культурно-етнографічні тури, які включають відвідування сіл Полісся, де можна побачити традиційний побут та познайомитися з місцевою культурою.</p>
	<p>Туроператор «Відвідай» за результатами конкурсу Ukraine Tourism Awards 2020 та 2021 – найкращий туроператор України. У сфері туризму вже 15 років і за цей час організували 8800 мандрівок для понад 317 000 людей. Місія: працює для того, щоб відпочиваючи, люди могли пізнавати історію, культуру, традиції та природу України.</p>

Джерело: складено автором

Аналізуючи діяльність ГО «Яскрава країна», можна виділити кілька можливих негативних моментів та викликів, з якими організація може стикатися.

1. Фінансова залежність. Організація може бути фінансово залежною від грантів та благодійних внесків, що може створювати нестабільність у фінансуванні проєктів. Відсутність стабільного джерела доходу може обмежувати можливості реалізації довгострокових проєктів та ініціатив.

2. Бюрократичні перешкоди. Процеси отримання грантів, дозвільних документів та інших форм підтримки часто пов'язані з бюрократичними процедурами. Це може затримувати реалізацію проєктів та знижувати ефективність діяльності організації.

3. Конкуренція за ресурси. На ринку громадських організацій існує велика конкуренція за фінансування, спонсорські кошти та підтримку з боку державних і міжнародних інституцій. Це може ускладнювати отримання необхідних ресурсів для реалізації проєктів.

4. Залежність від волонтерів. Багато проєктів ГО "Яскрава країна" можуть значною мірою залежати від волонтерів. Недостатня кількість волонтерів або їхня непередбачуваність може вплинути на якість та своєчасність виконання проєктів.

5. Обмеженість впливу. Незважаючи на активну діяльність, організація може мати обмежений вплив на широку аудиторію через недостатність ресурсів для маркетингу та PR. Це може обмежувати поширення інформації про проєкти та залучення нових учасників.

6. Соціально-політичні ризики. Зміни в соціально-політичному середовищі можуть впливати на діяльність організації. Політична нестабільність, зміни в законодавстві або негативні економічні умови можуть створювати додаткові виклики для ГО «Яскрава країна».

7. Труднощі в оцінці ефективності. Вимірювання соціального впливу та ефективності реалізованих проєктів може бути складним завданням. Недостатня кількість інструментів та методів оцінки може ускладнювати демонстрацію результатів діяльності перед спонсорами та партнерами.

8. Проблеми з прозорістю. Хоча організація може прагнути до прозорості, будь-які підозри або реальні випадки непрозорого використання коштів можуть негативно вплинути на репутацію та довіру до організації.

Хоча ГО «Яскрава країна» робить значний внесок у розвиток культурних, освітніх та соціальних ініціатив в Україні, існують певні виклики та ризики, які можуть впливати на ефективність та стабільність її діяльності. Подолання цих викликів вимагає ретельного планування, гнучкості та постійної роботи над покращенням процесів управління та залучення ресурсів.

РОЗДІЛ 2

ПІДВИЩЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПРИКЛАДІ КУЛЬТУРНО-ЕТНІЧНОГО ТУРУ

2.1. Характеристика культурно-етнічних ресурсів Дніпропетровської області

Об'єкти культурної спадщини відіграють ключову роль у розвитку туристичної галузі та є необхідною умовою для позиціонування культурного туризму в регіоні. Крім того, наявність саме культурної спадщини може сприяти розвитку різноманітних видів туризму і навіть впливати на збільшення тривалості туристичного сезону у регіоні. Під впливом географічного положення, природних особливостей території та історичних подій складаються унікальні регіональні особливості спадщини. Пропонуємо розглянути їх на прикладі Дніпропетровської області.

Етнічний склад населення Дніпропетровської області змінювався протягом історії регіону. У середньовіччі дніпровська долина належала до Київської Русі і заселялася в основному слов'янським населенням. У XVI-XVII століттях на територію Подніпров'я були заселені козаки, які склали переважну більшість населення, саме в цей час формується традиція козацьких пісень, яка з 2016 року входить до списку Світової нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Після розгрому Козацької Республіки, на територію Подніпров'я почали напливати російські поселенці. У XIX столітті на території Дніпропетровської області було створено козацькі січі, в яких переважало українське населення, але на початку XX століття російськомовні мешканці стали становити значну частину населення. У другій половині XIX століття на Дніпропетровщині відбулася радикальна зміна у складі населення: до місцевих жителів прибуло значне число іноземних робітників, зокрема з Німеччини, які працювали на

залізниці та промислових підприємствах. Це призвело до формування нових етнічних груп та культурного розмаїття. Загальна кількість етнічних груп в області сьогодні налічує близько 120 одиниць. Сюди входять і представники різних національних меншин: поляки, болгари, румуни, греки та інші.

Сучасна Дніпропетровщина є однією з найбільших і найнаселеніших областей у країні, а також є важливим економічним, культурним, історичним центром України та здійснює значний внесок у її розвиток [9].

Особливістю проживання малих етнічних груп населення на території Дніпропетровської області є те, що вони проживають як концентровано у низці муніципальних районів так і дисперсно на всій території області. Національний склад області показано на рис. 2.1.

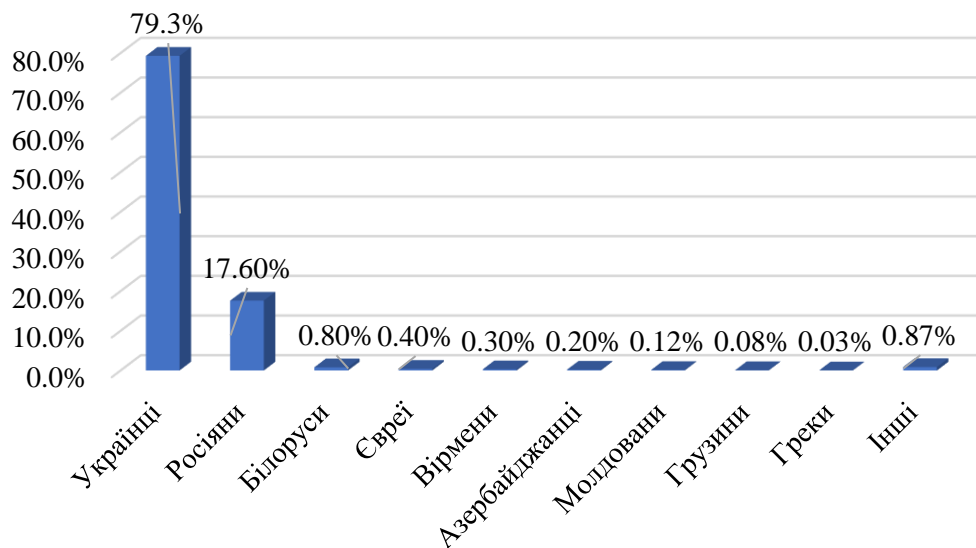

Рисунок 2.1 – Національний склад Дніпропетровської області
(станом на 2021 рік)

Джерело: [9]

Таким чином, поліетнічність населення Дніпропетровської області, може впливати та позначитися на туристичній пропозиції у сфері етнокультурного туризму. Рекреаційна підсистема регіону, що вивчається, відрізняється різноманітністю нематеріальних активів до створення етнічного туристського продукту.

Ключовими елементами історико-культурного потенціалу є культурно-історичний спадок. Під ним ми пропонуємо розуміти матеріальні та духовні

цінності, створені в минулому та (або) що увічнюють пам'ять про минуле; а також все, що сприяє збереженню культурно-історичної спадщини.

У Дніпропетровській області на державному обліку перебуває 11,9 тисяч нерухомих пам'яток, в тому числі 318 пам'яток архітектури, переважно XVIII–XX ст [10].

Найвідомішими туристичними об'єктами є:

- культурно-архітектурні пам'ятки в с. Старі Кодаки, місця боїв козацьких військ з польською шляхтою. У 1635 році біля першого дніпрового порогу – Кодацького – польським урядом була побудована фортеця Кодак, яка стала першим постійним поселенням нового часу в районі міста Дніпро. У 1688 році споруджується Новобогородицька фортеця на Самарі, яка одразу отримує статус міста. Наприкінці сторіччя напроти Нового Кодака виникає слобода перевізкої служби Кам'янка Лівобережна. Поступова колонізація і виникнення нових поселень тривали незважаючи на прикордонний характер регіону;
- історико-культурні пам'ятки Дніпра, садиба-музей Д. І. Яворницького;
- скіфські кургани IV ст. до н. е., наприклад, могила «Чортотлик», що знаходиться поблизу міста Нікополь на Дніпропетровщині;
- місця розташування колишніх козацьких січей, зокрема Томаківська, Базавлуцька, Микитинська, Чортотлицька, Підпільна (Нова Січ);
- музей ужиткового мистецтва Петриківського художнього орнаменту в с. Петриківка.

Село Петриківка – це невелике село з населенням близько 2000 жителів, але воно відоме завдяки своїй унікальній традиції розписування (рис.2.2).

Рисунок 2.2 – Зразки петриківського розпису

Джерело: [11]

Петриківський розпис – це унікальний вид народного мистецтва, що виник на початку ХХ-го століття. Він характеризується яскравими кольорами, деталізацією та геометричними орнаментами. Цей стиль розпису широко використовується в декоруванні різних предметів побуту, включаючи посуд, скрині, меблі та інші речі.

Місцеві пам'ятки, що заслуговують уваги, сконцентровані в межах Петриківської громади Дніпропетровської області:

- головний осередок петриківського розпису Центр народного мистецтва «Петриківка», в якому працює 40 майстрів, які створюють унікальні шедеври народного мистецтва;

- місцевий етнографічний музей, де представлена історія селища та етапи становлення петриківського ремесла;

- музей Федора Панка – цінний тим, що в повному об'ємі представляє етапи розквіту Петриківки;

- історико-етнографічний комплекс «Козацька сотня» – це унікальна культурна пам'ятка, яка відображає життя та культуру козаків на території України. Комплекс знаходиться на території села Петриківка, відкритий для відвідувачів з 2013 року (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Історико-етнографічний комплекс «Козацька сотня»

Джерело: [10]

За даними ДніпроОДА, на Петриківщині сьогодні прикладами осередків популяризації етнічного туризму є наступні заклади.

1. с. Гречане:

– етнохутір «Козацька Січ», де представлені зразки козацького побуту, музей-садиба, козацька церква, організуються вистави, екскурсії, свята.

– хутір «Галушківка», який включає в себе макет козацького укріплення, козацькі садиби, музей сільського побуту ХІХ ст. та музей Хреста, на сьогодні – єдиний музей такого роду в регіоні (рис.2.4).

Рисунок 2.4 – Заходи хуторів, які популяризують козацький побут

Джерело: [10]

2. с. Судівка, тут розташована зелена садиба «Благодатне». Садиба Благодатне утворюється в 2003 році [12]. Місією зеленої садиби є відновлення народних українських традицій та обрядів. В садибі проводяться сезонні ярмарки та інші розважально-пізнавальні заходи (рис. 2.5).

Рисунок 2.5 – Територія зеленої садиби «Благодатне»

Джерело: [12]

У зеленій садибі «Благодатне» пропонуються екологічні фермерські продукти та майстер-класи з їхнього виготовлення. Є можливість ночівлі, харчування, пропонується один з видів народного промислу – рибна ловля. В давнину територія садиби входила до Протовчанської паланки.

З с. Мала Петриківка, музей-садиба «Миколин Хутір», де представлена можливість ознайомитись із традиційними прикладними мистецтвами, скуштувати українські національні страви та відвідати майстер-класи (рис. 2.6).

Рисунок 2.6 – Діяльність музею-садиби «Миколин хутір»

Джерело: [10]

Петриківщина, як приклад популяризації етнокультурного туризму на Дніпропетровщині – неповторювана в своїй індивідуальності, унікальне історичне місце з багатою культурною та архітектурною спадщиною.

4. с. Волоське, об'єктом культурної спадщини регіону є етносадиба «Майорова хата», яка відкрилася 24 вересня 2019 року. Етно-садиба розташована на великій території з видом на Дніпро, і представляє собою інтерактивний музейник. Тут проводяться майстер-класи, туристи можуть відпочивати, спілкуватися, відзначати народні свята [15].

При вході в двір можна побачити стару хатину, де створили етнографічний музей. Його експонати, а це близько двохсот автентичних предметів, якими користувалися волохи, збирали протягом десяти років школярі та односельці. Частина експонатів перекочувала сюди з музею, який створювався при храмі Св. Архістратиґа Михаїла с. Волоського (рис. 2.7).

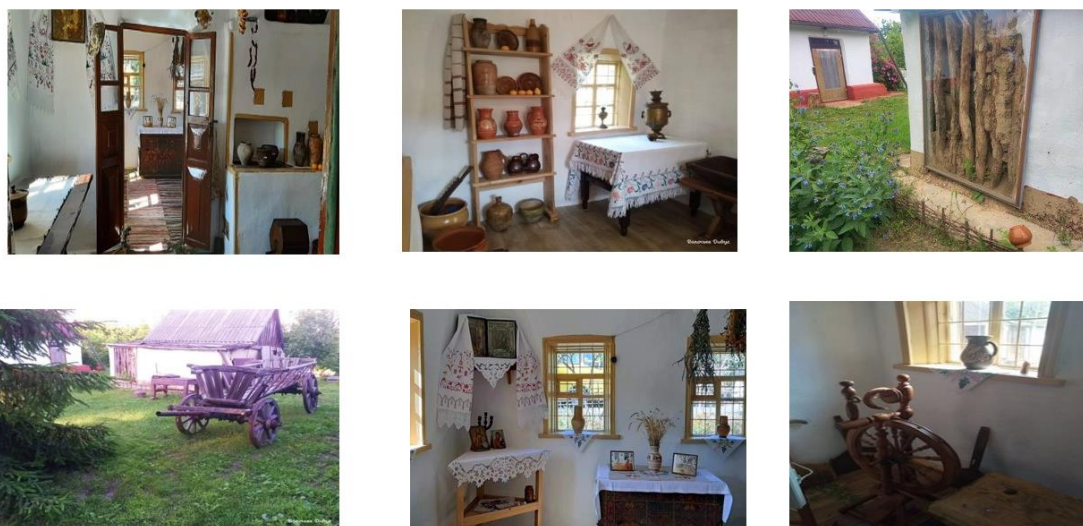

Рисунок 2.7 – Етнографічний музей «Майорова хата»

Джерело: [15]

Що стосується культури і традицій Дніпропетровщини, то можна сказати, що вона має багату історію, культуру та природу, що робить її привабливою для туризму. Тут можна знайти багато цікавих місць та подій, пов'язаних з традиціями та звичаями народу.

Наприклад, у 2014 році ініціативна група розпочала дослідження з метою збирання та збереження козацьких пісень Дніпропетровщини, а у 2016 році їх занесли до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, які потребують негайної охорони. Козацькі пісні Дніпропетровщини дозволяють зберігати зв'язок з минулим, нагадують про наше коріння та сутність, а також, допомагають у часи скорботи трохи розважитись. Пошуком та збиранням матеріалу займалася спеціальна експедиція, яка охопила Павлоградський, Синельниківський, Межівський, Широківський, Нікопольський, Дніпропетровський райони, міста Жовті Води та Дніпро. У процесі дослідження вдалося зібрати значний фото- та відеоархів, який став частиною досьє ЮНЕСКО на козацькі пісні Дніпропетровщини [13].

При внесенні козацьких пісень Дніпропетровщини до списку нематеріальної культурної спадщини Комітет ЮНЕСКО виділив три колективи, які виконували козацькі пісні: «Криниця», «Богуславочка» та «Первоцвіт».

Колись у Підгородньому була сильна традиція співати козацьких пісень, на свята співала вся вулиця, або якщо хлопців відправляли в армію, то це був ритуал, спосіб побажати їм удачі і повернутися додому живими. Зараз цього немає, і залучити молодь до співу, незалежно від навчання дітей, неможливо [13]. Козацькі пісні у виконанні оркестру відрізняються не лише змістом, а й виконанням, адже ніде більше не співають таких розлогих і протяжних пісень, де «степове багатоголосся» властиве дніпропетровським козацьким пісням.

Окремої уваги також заслуговує традиція приготування козацької «зливоної каші» [14], яка відома на Дніпропетровщині, а витoki має в селищі Карнаухівка – історичному зимівнику козака Карнауха в Кам'янському районі Дніпропетровської області. Славнозвісна каша навіть увічнена на гербі Карнаухівки, який зображує і зображує символічного Карнауха із казаном каші (рис. 2.8).

Отже, однією з перспективних територій у розвитку етнічного туризму є Дніпропетровська область, що має низку конкурентних переваг (наявність різних форм народної творчості, в тому числі проведення найпопулярніших масових національних свят; виробництво ексклюзивних товарів та послуг, які є продуктами народних ремесел; наявність об'єктів культурної спадщини).

Рисунок 2.8 – Герб селища Карнаухівка

Джерело: [10]

Дніпропетровська область є мультикультурним регіоном, де національний склад характеру етнічної спільності формує особливий елемент етнічної культури, який проявляється у проведенні національних свят, фестивалів, обрядів, традиційних національних спортивних змагань та ігор.

Наприклад, у Кам'янському щорічно проводиться «Смаколик-fest». Від ранку на «Смаколик-fest» сходяться городяни сім'ями та компаніями друзів, а в наметах готують їжу. На фестивалі представлені різні кухні, але популярністю користуються страви, приготовані на мангалі. Окрім цього на фестивалі велика кількість випічки та солодошів, що дуже подобається дітям, також працюють аніматори, майстер-класи й атракціони, лунає жива музика. Цікаву програму готує Центральна міська бібліотека. За відповідь, у якому творі згадується їжа, представники бібліотеки частують смаколиками. А музей історії міста готує виставку із посудом кінця ХІХ століття, якою користувалися у Кам'янському.

Іншим можна назвати, етнофестиваль «Колодій незламний». Проходить на чотирьох локаціях з національними забавами, танцями та веснянками, конкурсами та розвагами, частуванням традиційними стравами, різноманітними варениками та смаколиками.

Створені в багатьох районах Дніпропетровської області історико-етнографічні та краєзнавчі музеї та етносадиби знайомлять із традиційною етнічною культурою, побутом та традиційною господарською діяльністю багатонаціонального населення. Зібрані унікальні колекції предметів культури та побуту, матеріали, що висвітлюють традиційні види мистецтва, звичаї, вірування найбільших етносів Дніпропетровського краю, сприяють збереженню, розвитку та популяризації рідної мови, народної творчості, традицій в одязі під час обрядів та свят свого народу [14].

Отже, у рамках дослідження територіальної соціально-економічної системи Дніпропетровської області були виокремлені регіональні орієнтири щодо побудови регіональної політики культурно-етнічного туризму. Культурно-етнічного туризм у рамках територіальної соціально-економічної

системи Дніпропетровської області може вибудовуватися на ресурсах як природного, так і соціально-культурного середовища (рис. 2.9).

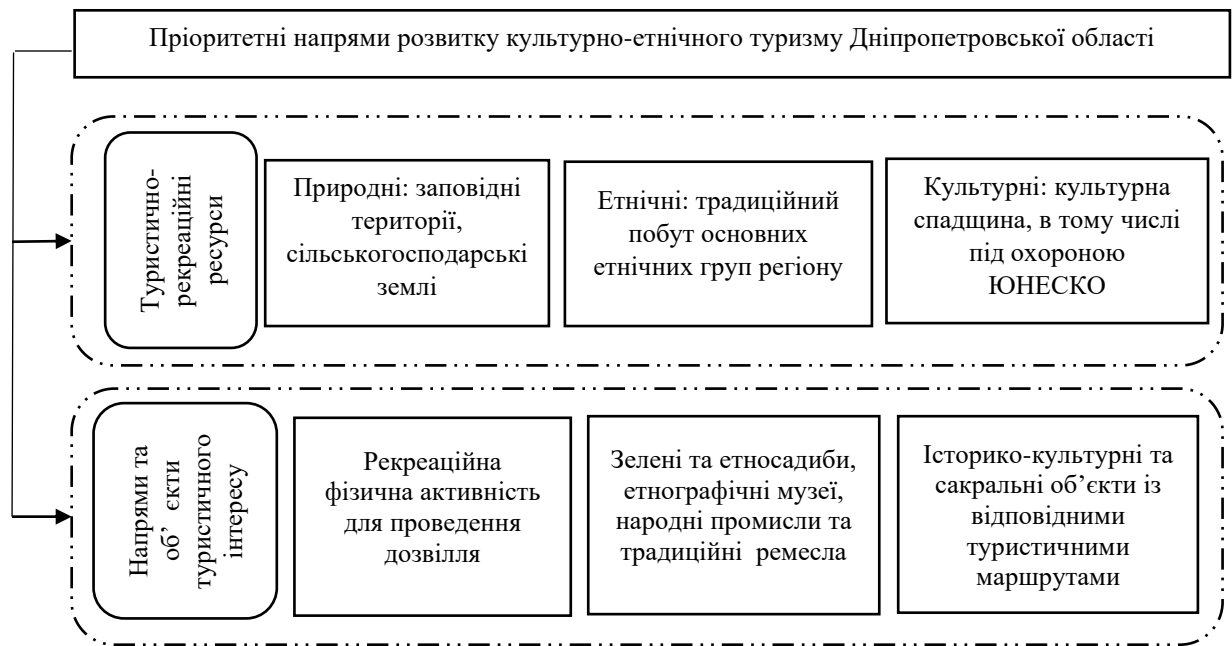

Рисунок 2.9 – Орієнтири розвитку культурно-етнічного туризму Дніпропетровської області

Джерело: складено автором

Дніпропетровська область не обмежується тільки культурними та історичними пам'ятками, вона містить багато природних заповідників та ландшафтів, де можна насолодитися красою природи, побачити гарні та рідкісні рослини, зустріти тварин. На жаль, у Дніпропетровській області на сьогоднішній день не затверджено регіональну програму та моделі (напрями) розвитку культурно-етнічного туризму, не розроблені дорожні карти реалізації потенціалу етнічних територій у сфері туризму.

Отже, основні напрями раціонального використання потенціалу розвитку культурно-етнічного туризму формуються виходячи з потенційних ресурсів, які має в своєму розпорядженні не тільки регіон в цілому, а кожна адміністративно-територіальна одиниця – муніципальний район.

Особливо чітко принцип раціональності проявляється під час виборів пріоритетних напрямів організації культурно-етнічного туризму в

Дніпропетровській області. Ситуаційний аналіз розвитку туризму у соціально-економічному просторі області дозволив виділити етнічні орієнтири розвитку культурно-етнічного туризму. Культурно-етнічний туризм має потенціал до розвитку на базі створення етносадиб, що сприятиме зростанню інтересу у населення до культури народів, що населяють регіон.

Зростання інтересу до об'єктів етнокультурного простору та розвиток культурно-етнічного туризму дозволить «відкрити» для туристів нові етнографічні об'єкти, відновити деякі з втрачених (відтворити або реконструювати), зробити їх доступними для відвідування туристів. Етнотуризм може стати ефективним інструментом залучення до практичного обігу всіх свідчень самотності та унікальності народних культур, і, більше того, – інструментом їхнього збереження. Важливість розвитку цього виду туризму у тому, що етнічний туризм сприяє задоволенню духовних та пізнавальних потреб, сприяє етнічному міжкультурному взаємодії. Для організації та розвитку етнічного туризму суттєву допомогу можуть надати вищі навчальні заклади у підготовці фахівців в галузі туризму та сервісу. Перевагами поширення культурно-етнічних турів Дніпропетровщиною можуть стати: долучення до історико-архітектурної та культурно-етнічної спадщини українського народу; ознайомлення із місцевими природно-ландшафтними особливостями, рекреаційними ресурсами; участь в традиційних обрядах, ознайомлення із ремеслами, екологічними фермерськими продуктами.

2.2. Створення та економічне обґрунтування туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини»

Культурно-етнічні тури – це потужний інструмент для збереження культурної спадщини, розвитку туризму та міжнародної популяризації України. Вони сприяють формуванню позитивного іміджу країни та підтримці місцевих громад. Вони сприяють збереженню та передачі культурної спадщини, звичаїв та ремесл українського народу. Відвідувачі мають змогу ознайомитися з

автентичними аспектами культури, такими як народна музика, танці, кухня та ремесла. Це сприяє збереженню культурної ідентичності нації.

Такі тури роблять Україну більш привабливою для туристів, які цікавляться культурою та історією. Це, у свою чергу, сприяє розвитку туристичної галузі, створює нові робочі місця та приносить економічні вигоди регіонам, які приймають туристів. Зростання туристичного потоку стимулює розвиток інфраструктури та сервісу.

Культурно-етнічні тури дозволяють іноземцям глибше зрозуміти українську культуру, що сприяє позитивному іміджу країни на міжнародній арені. Знайомство з культурою та традиціями сприяє розвитку культурного обміну, що, в свою чергу, зміцнює міжкультурні зв'язки та сприяє мирному співіснуванню. Такі тури мають значну освітню цінність, оскільки вони надають можливість не тільки побачити, але й навчитися новому. Майстер-класи з народних ремесел, участь у традиційних святкуваннях та фольклорних заходах дозволяють учасникам отримати практичний досвід та знання.

Для самих українців участь у культурно-етнічних турах сприяє формуванню національної свідомості та патріотизму. Знайомство з культурною спадщиною свого народу допомагає глибше усвідомити та цінувати своє коріння. Окрім того, це додаткова підтримка місцевих громад, які зберігають та розвивають культурні традиції. Туристи, які відвідують етнографічні музеї, майстер-класи та фестивалі, сприяють фінансовій підтримці цих ініціатив.

Надзвичайно цікавим прикладом популяризації культурно-етнічної спадщини є «Мамай-фест» в м. Кам'янське, який налічує більше ніж 15-річну історію. Фестиваль «Мамай-фест» започатковано у 2008 році. Ініціатором створення фестивалю виступив місцевий музей історії, а основна ідея заходу полягала в популяризації української культури та історії через образ козака Мамаю. Це символічний образ, який втілює українського козака – захисника, воїна та носія народної культури (рис. 2.10). Кам'янський Мамай встановлено в місті у 2010 році під час відкриття III історико-культурного фестивалю «Мамай-фест».

Рисунок 2.10 – Кам'янський Мамай на тлі банеру фестивалю

Джерело: [16]

Автори назвали свою скульптуру на честь історичної назви міста та перших козаків-поселенців – Камеона, Романа, Тритуза та Карнауха. Але в жодному з архівів не знайшли їх прижиттєвих образів. Так виникла ідея створити загальний образ народного героя козака Мамає. Висота пам'ятника – 2м 80см. Фестиваль відбувається щорічно в червні протягом трьох-чотирьох днів, програма фестивалю дещо варіюється щороку.

Основні завдання фестивалю полягають у збереженні та популяризації української культурної спадщини, вшануванні козацьких традицій та їхнього впливу на сучасну українську культуру, підтримка та розвиток народного мистецтва. Фестиваль допомагає відкрити та підтримати талановитих народних майстрів, художників, музикантів, це своєрідна платформа для обміну культурними надбаннями між різними регіонами України та зарубіжжям.

Окрім того, неможливо не згадати про формування національної свідомості, гідності, виховання патріотизму та національної гордості через ознайомлення з історією та культурою України.

«Мамай-фест» має важливе значення для культурного життя регіону та

країни в цілому, адже захід сприяє освітньому процесу, знайомлячи учасників з історією козацтва та народними традиціями. Фестиваль об'єднує людей різного віку та соціального статусу, сприяючи взаєморозумінню та згуртованості громади і привертає туристів з інших регіонів України, сприяючи розвитку місцевої економіки.

Підтримка місцевих майстрів в рамках фестивалю також є доволі суттєвою. Народні майстри тут можуть демонструвати свої роботи, отримувати визнання та реалізовувати свою продукцію (рис. 2.11).

Рисунок 2.11 – Місцеві майстри на «Мамай-фесті»

Джерело: [16]

Під час «Мамай-фесту» проводяться різноманітні заходи, зокрема:

- майстер-класи з народних ремесел;
- щорічна наукова конференція «Українське козацтво в етнокультурному просторі Наддніпрянщини»;
- концерти народної музики та танців, виступи фольклорних колективів, конкурс дитячої творчості «Козак Мамай та його пісня»;
- виступи істориків, етнографів та культурологів про історію козацтва та українські традиції;
- етнотолока на примузейній території;

– козацькі забави та змагання, відтворення традиційних козацьких бойових мистецтв;

– кіноблок, презентації українських фільмів;

– оглядова екскурсія містом «Як народжувалось Кам'янське».

12:00 -13:00 – Родинний день в музеї

«Мамай-фест» є важливим заходом, що сприяє збереженню та популяризації української культурної спадщини, підтримці народного мистецтва та формуванню національної свідомості.

Важливу роль у збереженні культурної спадщини відіграє також фольклорний ансамбль «Криниця» з Підгороднього Дніпропетровської області. Він є одним з відомих колективів, які зберігають та популяризують українську народну музику та традиції. Ансамбль відомий своїми виступами, які включають традиційні українські пісні, танці та обряди, передані з покоління в покоління (рис. 2.12).

Рисунок 2.12 – Учасниці фольклорного ансамблю «Криниця»

Джерело: [17]

Ансамбль «Криниця» був заснований у 1980-х роках з метою збереження та популяризації української народної творчості. Учасники ансамблю виконують пісні, які відображають культуру та побут регіону, зокрема,

Подніпров'я. Репертуар ансамблю включає різноманітні народні пісні, серед яких козацькі, обрядові, ліричні та побутові пісні. «Криниця» регулярно бере участь у різноманітних фольклорних фестивалях та конкурсах, представляючи українську культуру як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Ансамбль проводить майстер-класи для молоді, навчаючи їх традиційним українським пісням та танцям, сприяючи таким чином збереженню культурної спадщини. «Криниця» має численні нагороди та відзнаки за свою діяльність, включаючи перемоги у різних національних та міжнародних конкурсах. Вони відомі своєю активною участю в місцевих та регіональних заходах, де презентують культурне багатство Подніпров'я.

Таким чином, вважаємо доцільним створення дводенного культурно-етнографічного туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини». Цільова аудиторія – учнівська та студентська молодь, тур пропонуватиметься ГО «Яскрава країна» як складова програми літнього юнацького табору. Кількість осіб у групі обмежується лише місткістю транспорту, однак найбільш раціональною буде організація групи кількістю 18 осіб та двоє відповідальних супроводжуючих – менеджерів ГО «Яскрава країна».

Програма туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини»

День 1: Підгороднє та Петриківка.

09.00 – зустріч з гідом в офісі ГО «Яскрава країна», Яскрава Країна, вулиця Високовольтна, 83, офіс А-5, Дніпро, Дніпропетровська область. Трансфер до Підгороднього.

10.00 – Підгороднє. Фольклорний ансамбль «Криниця»: відвідування репетиції ансамблю. Майстер-клас з народних пісень. Трансфер до Петриківки.

14.00 – обід у ресторані «Калнишевський». Огляд пам'ятника Петру Калнишевському у Петриківці (рис. 2.13).

15.00 – музей Петриківського розпису: Екскурсія музеєм, ознайомлення з історією та техніками розпису. Майстер-клас з Петриківського розпису.

Рисунок 2.13 – Екскурсійна програма в ресторані «Калнишевський»

Джерело: [10]

18.00 – Прогулянка селом. Вечеря у Петриківці: традиційні українські страви в ресторані Калнишевський. Частування тортом із Петриківським розписом від майстрині Світлани Біленко (рис. 2.13).

20.00 – переїзд до м. Кам'янське. Ночівля в готельно-ресторанному комплексі «Прометей».

День 2: «Мамай-фест».

09.00 – сніданок у готелі.

10.00 – прибуття на локацію фестивалю на території музею історії Кам'янського: екскурсія музеєм, участь у заходах фестивалю, знайомство з козацькими традиціями та культурою, відвідування етнотолоки.

14.00 – частування традиційною «зливаною» кашею на території фестивалю, відкриття художньої виставки «Мамай. Степ. Захист», виступи місцевих фольклорних колективів.

15.00 – театралізована екскурсія «Як народжувалося Кам'янське».

18.00 – повернення до Дніпра, за бажанням – одногодинна оглядова прогулянка центральною частиною міста у супроводі менеджера ГО «Яскрава країна».

Здійснено економічне обґрунтування туру. За даними транспортної компанії, вартість мікроавтобусу (16-20 місць) складає 20 грн / км. Маршрут, протяжність та транспортні витрати по туру наведені в табл. 2.1 та Додатку А.

Таблиця 2 – Транспортні витрати по туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини»

Відрізок маршруту	Відстань, км	Час переїзду, хв	Вартість відрізка на мікроавтобус, грн
Дніпро-Підгороднє	20,4	45	408
Підгороднє-Петриківка	48,1	50	962
Петриківка-Кам'янське	33,8	40	676
Кам'янське-Дніпро	52,0	43,9	1040
Загалом		50	3086

Джерело: складено автором

Також до вартості перевезення необхідно додати простій мікроавтобуса із водієм – загалом 2510 грн. Таким чином, транспортні витрати на одну особу по туру складуть:

$$(3086+2510)/18=311 \text{ грн.}$$

Розрахуємо витрати на харчування в турі. Вартість сніданку в м. Кам'янське включена у вартість номера, частування «зливоною» кашею входить до програми відвідування «Мамай-фест», тому до витрат на харчування буде включено лише обід та вечеря у ресторані «Калнишевський» (с. Петриківка), а також вартість торта із Петриківським розписом від місцевої майстрині.

Таблиця 4 – Витрати на харчування в турі

Стаття витрат	Вартість на групу (21 особа), грн	Вартість на особу, грн
Комплексний обід	4200	200
Вечеря (2 страви на вибір)	2100	100
Торт із розписом, вага 4 кг.	2000	111
Загалом	8300	-

Джерело: складено автором

Таким чином, витрати на харчування на одну особу по туру складуть:

$$8300/18=461 \text{ грн.}$$

Вартість проживання в готельно-ресторанному комплексі «Прометей» складає 940 грн/ніч за номер при розміщенні у двомісних номерах. У групі заплановано 18 туристів, 2 супроводжуючих та водій мікроавтобуса – всього 21 особа, отже необхідно орендувати 11 двомісних готельних номерів. Таким чином, вартість проживання на одну особу складе:

$$940*11/18=575 \text{ грн.}$$

Розрахуємо вартість екскурсійної програми та участі у майстер-класах. Відвідування «Мамай-фесту» безкоштовне, оглядова екскурсія містом Дніпро (за бажанням) проводиться менеджерами ГО «Яскрава країна» і також є безкоштовною. Інші витрати на екскурсійні послуги наведені в табл. 2.3.

Таблиця 3 – Витрати на екскурсійні послуги та майстер-класи

Стаття витрат	Вартість, грн	Вартість на особу, грн
Майстер-клас народних пісень, 45 хв.	2000	111
Відвідування музею Петриківського розпису із майстер-класом (група 20 осіб)	2400	120
Театралізована екскурсія «Як народжувалося Кам'янське» (група 20 осіб)	1500	75
Загалом	5900	-

Джерело: складено автором

Таким чином, вартість екскурсійної програми на одну особу складе:

$$5900/18=328 \text{ грн.}$$

Отже, загальна вартість туру на особу складе 1675 грн. Оскільки ГО «Яскрава країна» є неприбутковою організацією, вона не нараховує норму прибутку та не сплачує відповідний податок.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На основі досліджень, виконаних у кваліфікаційній роботі і спрямованих на виявлення особливостей туристично-рекреаційної діяльності в умовах урбанізованої екосистеми, зроблено наступні висновки:

1. Запропоновано узагальнити видове різноманіття культурного та етнічного туризму на основі виокремлення таких типів, як власне культурно-етнічний туризм, для кого віднесено такі підвиди, як ностальгічний, генеалогічний, пізнавальний, та етнографічний туризм, який включає джайлоо-тури, антропологічний, аборигенний підвиди.

2. Розглянуто основні матеріальні та нематеріальні об'єкти культурної спадщини Дніпропетровщини, доведено наявність значного недостатньо реалізованого туристичного потенціалу поліетнічного регіону. До основних нематеріальних пам'яток регіону віднесено Петриківський розпис (Дніпровський район), козацькі пісні Подніпров'я (Нікопольський, Криворізький, Дніпровський райони), традиція приготування козацької «зливаної» каші (Кам'янський район).

3. Зазначено, що найвищий культурно-етнічний потенціал має Петриківська громада Дніпропетровської області як осередок Петриківського розпису та місце найбільшої концентрації етносадиб та традиційних козацьких хуторів. Узагальнено основні орієнтири розвитку культурно-етнічного туризму Дніпропетровської області, серед яких виокремлено природний (рекреаційно-оздоровчий потенціал), етнічний (етносадиби, музеї, народні ремесла) та культурний (сакральні об'єкти та інші культурні ландшафти) напрями.

4. Проаналізовано діяльність громадських організацій та туристичних компаній, які популяризують культурний та етнічний туризм України. Серед громадських організацій виокремлено Український культурний фонд, ГО «Етнографічний центр «Українське коло», ГО «Вишиванковий фестиваль», організацію Ukraïner, ГО «Яскрава країна»; серед туристичних компаній – «Феєрія Мандрів», екскурсійне бюро «Хортиця Тур», «Країна UA», туроператор

«Відвідай». Найбільш популярні напрями культурних турів: Карпати, Закарпаття, Поділля, Буковина, Полтавська, Чернігівська, Львівська та Київська області.

5. Проаналізовано фінансову діяльність ГО «Яскрава країна» за 2020-2023 рр.. В 2023 році відбулась зміна обсягу дебіторської заборгованості на 26,50 тис. грн, це значне збільшення, також спостерігаємо значне збільшення грошових коштів на 214,30 тис. грн. Зростання доходу в 2023 році на 5104,50 тис. грн, що свідчить про суттєве покращення продажів або послуг, проте це відбулось паралельно зі значним зростанням витрат на закупівлю послуг. В цілому це свідчить про активізацію діяльності ГО «Яскрава країна» в 2023 році. Основний приріст відбувся за рахунок зростання дебіторської заборгованості та грошових коштів. Чистий дохід суттєво зріс, як і собівартість реалізованої продукції. Організація покриває всі свої витрати доходами.

6. ГО «Яскрава країна» протягом 2016-2021 рр. отримала 4.55 млн. грн в рамках тендерних закупівель, найбільше транзакцій на суми 1,78 млн. грн та 1,79 млн. грн було отримано відповідно в 2019 та 2021 рр. Основні доходи організації надходять від проведення культурних заходів, фестивалів, конкурсів, а також від грантів та спонсорських внесків. Витрати включають організаційні витрати на проведення заходів, оплату праці співробітників, маркетингові та адміністративні витрати.

7. Зважаючи на недостатню популяризацію культурної спадщини Дніпропетровської області, яка має на своїй території 2 об'єкти Всесвітньої нематеріальної спадщини ЮНЕСКО, запропоновано створення дводенного культурно-етнічного туру «Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини». Цільова аудиторія – учнівська та студентська молодь, тур пропонуватиметься ГО «Яскрава країна» як складова програми літнього юнацького табору. Кількість осіб у групі обмежується лише місткістю транспорту, однак найбільш раціональною буде організація групи кількістю 18 осіб та двоє відповідальних супроводжуючих – менеджерів ГО «Яскрава країна». Маршрут туру – кільцевий, Дніпро-Підгородне-Петриківка-Кам'янське-Дніпро, загальна

протяжність 144 км, перевагою туру є короткі переїзди між локаціями (менше години). Основні локації туру: майстер-клас козацьких пісень від ансамблю «Криниця» в Підгородньому (під охороною ЮНЕСКО), музей та майстер-клас Петриківського розпису (під охороною ЮНЕСКО), культурно-етнографічний фестиваль «Мамай-фест» в м. Кам'янське. Загальна вартість туру на особу складає 1675 грн.

8. Визначено, що перевагами поширення культурно-етнічних турів Дніпропетровщиною можуть стати: долучення до історико-архітектурної та культурно-етнічної спадщини українського народу; ознайомлення із місцевими природно-ландшафтними особливостями, рекреаційними ресурсами; участь в традиційних обрядах, ознайомлення із ремеслами, екологічними фермерськими продуктами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джаман В. О., Джаман Я. В., Чаплінський П. Розвиток етнічного туризму в поліетнічному просторі (на прикладі Чернівців). *Український географічний журнал*. 2023. № 1. С. 35-45. <https://doi.org/10.15407/ugz2023.01.035>
2. Безугла Л., Ігнат'єва С., Нікітін Ю. Внесок ЮНЕСКО у розвиток туризму в Україні та країнах Європейського Союзу. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-67>
3. Макарчук Н. Етнотуризм в соціокультурному середовищі: концепція дослідження. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2020. Випуск 14. С. 291-302. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/6020/6298>
4. Подолян Я., Тимошенко І., Садова Н. Культурний туризм як інструмент відновлення та розвитку індустрії гостинності у повоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2023. №53. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-35>
5. Ліхоносова Г.С., Сосновська Ю.Р. Організаційно-економічна проблематика етнічного туризму: аксіологічні аспекти. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 2. С. 59-64. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2018/2018_2/jrn/pdf/11.pdf
6. Бондаренко Л. Міжнародний досвід розвитку туристичних регіонів. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2023. № 1(7). С. 15-20. URL: <https://journals.chdtu.ck.ua/index.php/itsf/article/view/72>
7. Bieloborodova M. The role of rural tourism in the sustainable development of local hromadas. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2022. №4 (87). С. 86-94. [https://doi.org/https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2786](https://doi.org/https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2786)
8. World Tourism Organization and World Indigenous Tourism Alliance. Compendium of Good Practices in Indigenous Tourism – Regional Focus on the Americas. 2023. Madrid. 84 p. DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284424184>.
9. Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Пресвипуск №10 від 08.02.2022 року. URL:
http://www.dnprstat.gov.ua/pres_vipuski/2022/02/08_02_2022/presreal_1221_graf.pdf

10. ДніпроОДА. Туристичні перлини Придніпров'я (назва з екрану). URL:
<https://adm.dp.gov.ua/turistichnij-kraj/cikava-dnipropetrovshina/turistichni-perlini-pridniprovyu>

11. Дніпропетровщина надала звіт для ЮНЕСКО (назва з екрану). URL:
<https://novemisto.info/news/dnipropetrovschina-nadala-zvit-dlya-yunesko-21255>

12. Офіційний сайт зеленої садиби «Благодатне». URL:
<http://blagodatne.dp.ua/Main/about.aspx>

13. Український центр культурних досліджень. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України. URL:
<https://uccs.org.ua/natsionalnyj-reiestr-objektiv/>

14. Український центр культурних досліджень. Глосарій нематеріальної культурної спадщини. URL: <https://uccs.org.ua/hlosarij-nks-2/>

15. Волоське дивує (назва з екрану). URL:
<https://voloske.com.ua/places/312-maiorova-hata.html>

16. Офіційна сторінка фестивалю «Мамай-фест». URL:
https://mamayfest.at.ua/index/khronika_festivalju_mamaj_fest_2010r/0-8

17. Портал «Дніпрокультура». «Криниця» козацької традиції Дніпропетровщини. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/folklor_kultura

18. Офіційний сайт громадської організації «Яскрава країна». URL:
<http://surl.li/urinm>

19. Clarity-project. Сторінка громадської організації «Яскрава країна» URL: <https://clarity-project.info/tenderer/35862919>

20. Opendatabot. Сторінка громадської організації «Яскрава країна». URL:
<https://opendatabot.ua/c/35862919>

21. Бессонова С.І, Белобородова М.В. Аналіз туристичного потенціалу України. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.38>

22. Горбатюк Н.А., Белобородова М.В. Культурний та етнічний туризм: міжнародні механізми регулювання. *«Наукова весна» 2024*: матеріали XIV Міжнародної науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених, Дніпро, 27–29 березня 2024 року. – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. С. 429-430. URL: <https://rmv.nmu.org.ua/ua/arkhiv-zbirok-konferentsiy/naukova-vesna.php>

23. Безугла Л.С. Тенденції розвитку екотуристичної діяльності в Дніпропетровській області. *Журнал «Проблеми економіки»*. 2020. №3. С. 94–103. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-3-94-103>

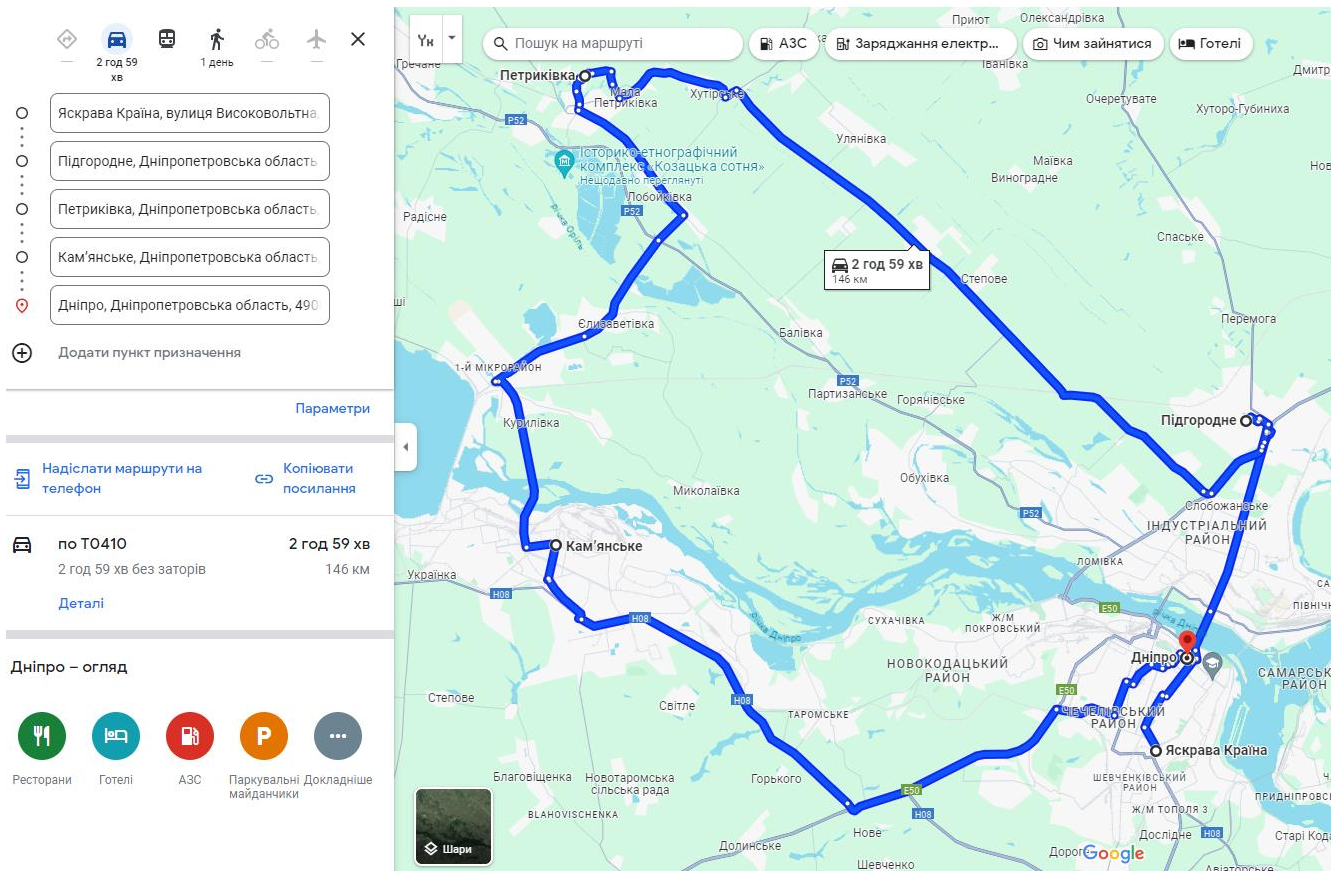

Рисунок А – Маршрут туру

«Всесвітня культурна спадщина Дніпропетровщини»